

Херодот

бр. I

билтен удружења за друштвену историју-euroclio

бесплатно издање, година I, пролеће 2002.

У овом броју:

- УДИ - EUROClio: семинари за наставнике
- Институт "Теодр Екарт": проучавање уџбеника историје
стипендије за историчаре из СРЈ
- Настава историје у Данској

Садржај:

3	Реч уредника - Иванка Марковић
4-5	Удружење за друштвену историју - EUROCLIO - Радина Вучетић
6-7	Семинар за наставнике историје - Горан Милорадовић
8	Историја у Петници - ALAN MIDDLEY
9	Институт "Теодри Екарт" у Брауншвајгу - Бојан Вучковић
10	Бити мигрант у Европи - Семинар у Нојшателу - Александар Главник
11	Семинар за наставнике историје у Будимпешти - Александар Главник
12-13	Настава историје по мери Данаца - Јелена Поповић
14	Сарадња УДИ - EUROCLIO - EUSTORY - Радина Вучетић
16-21	Сценарија за часове: 1. Олимпијске игре - V разред основне школе - Ненад Жарковић 2. Логор Римске војске - I разред гимназије - Јелена Поповић
22	Корисни линкови

Истрживања станица Петница јул 2001
семинар за наставнике УДИ - EUROCLIO

Херодот бр. 1. година I пролеће 2002., бесплатно издање.

Билтен Удружења за друштвену историју - Еурослио

Прилоге и писма слати на адресу: Чика Јубина 18-20. 11000 Београд.

Главни и одговорни уредник Иванка Марковић.

Редакција: Јелена Поповић, Јелена Јурић, Ненад Жарковић, Бојан Вучковић, Александар Главник.

Дизајн корица: Оливера Демић. Прелом: Слободан Сремчевић. Штампа: Quadra Гарнис.

Овај број је штампан захваљујући помоћи Удружења наставника историје-Данска

This issue is published with support of History Teachers Association-Denmark

Фотографија на предњој страни корица: Миладин Цвијовић, управник основне школе Краљ Александар I,

са ђацима које је краљ наградио (20. јун 1932. године)

Музеј града Београда, сигн. II/1. inv. Br. 1221.

Фотографија на задњој страни корица: Напуштена стара школа у селу Борчу око 1910. године.

Фотографисао Љуба Петковић. Владислав Срба Петковић. Крагујевац. Преузето са www.rastko.org.yu

Реч уредника

Удружење за друштвену историју - *EUROCLIO* одлучило је да издаје информативни билтен за наставнике основних и средњих школа и свих заинтересованих за наставу историје.

Одавно постоји потреба да се ради више и другачије на стручном усавршавању наставника. Покушаћемо да у оквиру Реформе образовања искористимо све најбоље што је одговарајуће за побољшање наставе. Потребно је подићи квалитет наставе, а тиме и углед и важност наставника. Прихватавајући ЗД, демократизацију, деполитизацију и децентрализацију, отворени смо својим члановима за комплетну размену искустава.

Укључујући се у светске токове морамо на наш начин променити и став према часу и став према ученицима. Потребна је интеркультурализација, повезивање са другима, али не само са Европом него и у самој земљи.

Правећи овакву концепцију удружења и његовог гласила жељели смо да пружимо све што је до овог тренутка доступно и што може да помогне наставнику да своме ученику да максимални стандард образовања.

Усавршавање се нормално врши у два вида:

- Једно, уско стручно, са упознавањем нових достигнућа у историјској науци, преко литературе и евентуално конкретних семинара.

- Друго, практично, како постати савремен наставник спреман за професионални развој, ученицима основне и средње школе.

Од овог броја крећемо са искуствима са већ одржаних семинара, приказаћемо сценарија часова за основе и средње школе. Упознаћемо вас са утицјима наших колега који су боравили у иностранству и одатле донели информације о разним европским системима образовања, институтима, уџбеницима..

Позивамо колеге да нам буду драги сарадници и пријатељи и да сви имамо заједнички циљ: успех и квалитет.

Иванка Марковић
ОШ "1300 каплара"
Београд

Удружење за друштвену историју - EUROCLIO

Удружење за друштвену историју UDI-EUROCLIO основано је као нестраначко, невладино и непрофитно удружење наставника историје, чији је циљ да ради у корист побољшања наставе историје у основним и средњим школама и да, у сарадњи са Удружењем за друштвену историју и међународном организацијом EUROCLIO, ради у корист промена приступа настави историје.

Своје циљеве UDI-EUROCLIO планира да остварује:

1. Одржавањем низа семинара за наставнике историје;
2. Штампањем билтена који ће бити дистрибуиран свим основним и средњим школама у Србији;
3. Упознавањем наставника историје основних и средњих школа са најновијим научним и педагошким достигнућима у Европи;
4. Прикупљањем наставних средстава из области историје из целог света;
5. Покретањем посебних пројекта из области наставе историје, уз ангажовање стручних сарадника;
6. Сарадњом са универзитетима, институтима, стручним удружењима и другим организацијама у земљи и иностранству која се баве проблемима наставе историје.

Удружење UDI-EUROCLIO је званично конституисано на Оснивачкој скупштини у Београду, 8. децембра 2001. године. Тренутно, UDI-EUROCLIO има 154 члана.

UDI-EUROCLIO има два копредседника - једног за основне школе (Ненад Жарковић, Ош "Краљ Петар I") и једног за средње школе (Бојан Вучковић, XIII београдска гимназија).

Органи UDI-EUROCLIO су:

1. Управни одбор (извршни орган UDI-EUROCLIO који се стара о спровођењу циљева удружења који су утврђени Статутом у одлукама Скупштине);
2. Надзорни одбор (контROLИШЕ рад UDI-EUROCLIO и о уоченим неправилностима обавештава Управни одбор);
3. Програмски савет (саветодавно тело састављено од професора Универзитета, професора основних и средњих школа, као и стручњака из области педагогије и психологије).

Као своје приоритете UDI-EUROCLIO је за 2001/2002 издвојило:

1. Оснивање подружнице EUROCLIO за Србију (стручковно удружење наставника историје). Планирано је да се по Србији направи мрежа наставника историје, чији би центар био у Београду, одакле би се, уз помоћ регионалних одбора, координирали заједнички пројекти UDI-EUROCLIO.
2. Teachers training program - низ семинара за наставнике и професоре историје, на којима ће наставници бити упознати са модерним приступима настави историје и обучавани за коришћење нових метода у нашим школама. Овај пројекат почeo је са реализацијом у априлу 2001. у Петници, а планирано је да се слични семинари одржавају четири пута годишње (до сада је одржано пет teachers training семинара);
3. Планирано ја да се са историчарима са Универзитета и из историјских института ради на изради помоћних наставних материјала, у циљу модернизовања наставе историје;

4. Штампање билтена (8-16 страна) четири пута годишње, који би се дистрибуирао свим основним и средњим школама у Србији, у коме би, на једноставан и модеран начин, наставници историје били упознati са најновијим извештајима везаним за рад UDI-EUROCLIO, линковима за корисне Интернет сајтове, као и са избором чланака и приказа, који би могли да се користе у настави историје.

Досадашње делатности UDI-EUROCLIO (одржавање оснивачке скупштине и четири teachers training семинара у 2001/2002.) помогао је Local Funds Programme ambasade Краљевине Холандије у Београду.

Хронологија сарадње Удружења за друштвену историју и организације EUROCLIO

EUROCLIO је невладина организација, основана 1993. на иницијативу Савета Европе. Ова организација окупља удружења наставника историје из целе Европе. Тренутно, EUROCLIO чини око 65000 наставника историје из преко 40 земаља.

Главни циљ организације EUROCLIO је да промовише наставу историје као један од приоритета у савременом образовању младих. Да би испунила ове захтеве, EUROCLIO организује билатералне и мултилатералне пројекте везане за наставу историје. Оно што се EUROCLIO нарочито труди да негује, јесте схватање и разумевање значаја Европе и европског мишљења међу члановима ове организације.

Главни циљеви организације EUROCLIO су: подизање квалитета наставе историје (израда наставних планова, уџбеника, наставних материјала, одржавање предавања и радионица, представљање извора и наставних материјала на свом сајту), међународна сарадња и ширење EUROCLIO мреже (постизање међународне сарадње и међусобног разумевања међу наставницима историје; организовање Годишње скупштине, штампање месечних и годишњих извештаја; међународна размена наставника историје и организација семинара, размена информација), професионализација наставника историје и њихових удружења, јачање саме организације EUROCLIO (углед у свету, приступ националним и интернационалним организацијама и институцијама, присутност у медијима; проналажење донатора и спонзора за пројекте).

Удружење за друштвену историју (UDI) сарађује са организацијом EUROCLIO од 2000. године, а у мартау 2001, на годишњој скупштини у Талину, UDI је и званично постало придружени члан ове организације. После званичног конституисања удружења наставника историје Удружење за друштвену историју- EUROCLIO, 8. децембра 2001, на годишњој скупштини у Прагу марта 2002. постали смо пуноправни чланови EUROCLIO организације.

Радина Вучетић
Институт за новију историју Србије

EUROCLIO

Семинари за наставнике историје

Семинари за стручно усавршавање наставника историје у основним и средњим школама спроводе се као заједнички пројекат Удружења за друштвену историју - Euroclio, Истраживачке станице Петница и Министарства просвете и спорта Републике Србије. До сада су реализована четири семинара:

1. од 6. до 8. априла 2001, под називом *Друштвена историја у школи (искуства, могућности и проблеми)*
2. од 22. до 24. јуна 2001, под називом *Активна настава историје у школи*
3. од 9. до 11. новембра 2001, под називом *Друштвена историја и настава*
4. од 8. до 10. марта 2002, под називом *Политичка историја и активна настава*
5. од 10. до 12. маја 2002, под називом *Локална историја у настави.*

Досадашњи предавачи су били из неколико различитих струка, научних институција и држава:

Историчари: са Филозофског факултета у Грацу проф др Карл Казер и мр Данијела Грабе; професор историје и тренер наставника из Данске Бени Кристенсен; са Филозофског факултета у Београду проф др Милан Ристовић, доц. др Мирослав Јовановић и доц. др Дубравка Стојановић, из Института за новију историју Србије мр Радина Вучетић и из Института за савремену историју мр Горан Милорадовић, који је уједно и координатор за семинаре које организује Удружење за друштвену историју Euroclio. Ван у же струке учествовали су историчар уметности, мр Драган Булатовић са Филозофског факултета у Београду и психологи из Института за психологију др Ана Пешикан, Слободанка Антић и Видосава Граховац.

Један од начина да се настава историје обогати и учини занимљивијом је и рад на атипичним изворима за друштвену историју и обука наставника за њихову примену у настави. Тако се на семинарима може сазнати о могућностима употребе карикатура као историјског извора и као наставног средства или о могућностима употребе музејских збирку у настрави историје. Главни део програма је радионица коју, по методи активне наставе/учења воде стручњаци из Института за психологију. До сада су одржана три семинара где су били заједно наставници из средњих и основних школа, а у плану је да се убудуће воде посебни семинари за основну,

а посебни за средњу школу, који би били прилагођени потребама наставе за различите узрасте.

До краја године биће још три семинара за наставнике из целе Србије: у септембру, октобру и новембру. Осим домаћих стручњака са Института за психологију део програма (семинар у новембру) одржаће и колеге из Данске. Они имају једно од најјачих стручних удружења у Европи и велико искуство у овој врсти рада, јер њихова организација постоји већ 25 година. Семинар ће водити четворо искусних тренера, уз помоћ преводиоца.

Али, прави ефекат ће се очекује тек када (ако?) заживе семинари за додатну едукацију наставника у регионалним центрима. Такви семинари би се лакше организовали и били би знатно јефтинији, тако да би укупан број наставника који их је похађао могао да буде знатно већи. Прва назнака оваквог развоја већ постоји: у плану је да се током 2002. године одржи и четири регионална семинара, у којима би учествовали наставници уз школа које су географски близу једна другој.

Друга врста семинара које Удружење организује са својим партнерским институцијама су оријентисани на средњошколце. Таква пракса у Петници постоји већ 20 година за разне друге науке, а ово је друга година како се организују и семинари за децу талентовану за историју. Ту је врло важна сарадња наставника у средњим школама са Петницом и Удружењем, јер они надарене ћаке треба да препознају и уPUTE их да конкуришу за Петнички семинар. Пријаве ће и овог септембра, као и сваке године, стићи у све средње школе, а ако историја не буде посебно издвојена као истраживачка група, већ у саставу групе за антропологију, наставник треба свеједно ћаку да каже да се пријави за историју. Пријава ће тада стићи у руке комисији која бира полазнике за семинар историје у наредној години.

Као најбољи начин да се ћаци упознају са методама доласка до историјских знања показала су се њихова самостална истраживања и прикупљање сећања учесника у неким историјским дешавањима. Ради се о истраживањима из друштвене историје на локалном нивоу, а најважнији сегмент рада је тзв. усмена или орална историја. Такав метод је дао добре резултате на ћачким семинарима у Петници, а већ га примењују и поједини настав-

ници, дајући ћацима да матурске радове пишу на основу интервјуа са старијим укућанима или познаницима. У Петници су им на располагању четири тематске области, у оквиру којих сами бирају конкретну тему за рад:

1. Мали човек и велика историја. Задатак је истражити на који начин је просечан човек доживео неке важне догађаје, појаве и процесе у ближој прошлости.

2. Локални хероји. Полазећи од назива улица, школа, домова културе и предузећа, идентификовати мање познате личности и догађаје и утврдити чиме су заслужили да на тај начин буду запамћени, ко је то предложио, када и зашто.

3. Информисање и забава. Истражити, када је у одређену средину стигао први радио или телевизор и како је изгледало његово коришћење. Како су изгледале игранке? Да ли је постојао биоскоп, позориште или спортски клуб? Какви су били модни трендови? Да ли је постојала локална штампа?

4. Породична историја. Циљ је да се кроз судбину једне породице, њен друштвени положај, контакте са окружењем и промене које је она услед историјског процеса претрпела окарактерише период и простор на коме је боравила.

Поента концепта је у конкретној активности сваког ученика не само на часу, него и самостално, око неке конкретне теме. До знања како се ради са изворима они стижу радом у самој Петници, кроз ана-

лизу извора, укрштање добијених података и поређење тако добијених резултата. Понекад је историјски извор филм, понекад фотографија, неки чланак из новина или карикатура, писмо или документ, а обавезно и интервју.

Ако не све наведене облике рада, а оно свакако највећи део, може се применити и у редовној настави историје. То зависи више од инвентивности и воље наставника него од могућности и опремљености школе. Наравно, најбољи резултати се постижу када се сами наставници претходно обуче методом коју после примењују на своје ученике, што је и главни циљ ове врсте организација.

Горан Милорадовић
Институт за савремену историју

Истраживачка станица
Петница, новембар 2001.:
Семинар за наставнике
UDI-EUROCLIO

ИСП јун 2001.:
Семинар за
наставнике
EUROCLIO

ИСТОРИЈА У ПЕТНИЦИ

мај 2002.

И мао сам велико задовољство да од стране Удружења за друштвену историју-EUROCLIO из Београда будем позван да учествујем на семинару за наставнике историје у Петници, са темом Локална историја, где сам 10. маја одржао радионицу. Професори историје које сам тамо срео, показали су се као велики ентузијасти, верни идеји о значају вредности наставе историје. Они су мој посао учинили изузетно лаким и пријатним, показавши вољу да са мном поделе и продискутују своја искуства везана за рад са ученицима.

Током наше радионице дошло је до општег слагања да је наш највећи задатак да разматрамо методе којима ћемо наставу историје учинити што "личнијом" и на тај начин је приближити и личним искуствима ћака, наравно у оној мери у којој то дозвољавају текући наставни програми. Такође смо се сложили да се то мора радити пажљиво, тако да се не изгуби општа слика и шири смисао. Зато локалну историју треба схватити као проширење и обогаћивање "опште" историје, а не као посебно издвојену компоненту.

Током радионице, разматрали смо следеће методе, од којих су неке већ коришћене од стране професора који су учествовали на семинару:

1) задатак да учесници истражују датуме рођења својих предака, као и породичну историју, и да резултате својих истраживања смештају у историју коју уче у школи, дакле у шири контекст.

2) разумевање техника анализе извора, при чему би ученици имали задатак да оцене вредност и веродостојност извора којима су се служили (да постављају себи питања, као на пример: да ли је особа која ми је то рекла/написала била у позицији да зна оно што је описивала? да ли је он/она био очевидац тог догађаја? који је био циљ да ми то каже/напише? који је био њен/његов мотив да ми то каже/напише?)

3) употреба филмова као историјских извора, уз постављање питања "шта се променило и зашто? шта је остало непромењено и зашто?"

4) пре предавања одређене теме, треба је поставити у модеран и(ли) локални контекст, што омогућава ученицима да боље разумеју смисао онога што изучавају и да боље разумеју значај те теме.

5) један од примера с радионице: историја фудбала у Енглеској, где су сједињени локални, друштвени, политички, религијски и економски историјски аспекти.

6) разматрање техника које могу да се користе у настави (израда различитих шема).

7) разматрање метода представљања контроверзних тема (пример: палестинско питање; да ли ученици подржавају или су против једне од зараћених страна? да ли навијају за једну страну или су неутрални? После предавања контроверзне лекције ову вежбу треба поновити и видети да ли је и зашто дошло до промене мишљења).

Приликом посете Београду и Петници имао сам прилику да видим и одличне радове српских ћака на тему локалне историје.

Овом приликом срдачно се захваљујем члановима Удружења за друштвену историју-EUROCLIO, који су учинили да моја посета у Србији буде незаборавна и пуна пријатних изненађења.

Alan Midgley

Alan Midgley ради као члан Одбора за квалификације и школске програме, испитивач заматурске испите за Енглеску, Велс и Северну Ирску и Главни испитивач за матурске испите у Манчестеру.

Alan Midgley working for the Qualifications and Curriculum Authority (Q. C. A. London) as a Scrutineer of A`level History in England, Wales and Northern Ireland and as Reviser and Chief Examiner for A. Q. A. (Manchester).

Предисторија Института "Георг Екарт" починje после Првог светског рата, када је Друштво народа, у жељи да помогне да се никада више не дододи таква несрећа, почело да се бави интернационалном ревизијом уџбеника. Улога уџбеника у обликовању погледа на непријатеља оцењена је штетно. После Другог светског рата, UNESCO је наставио тај посао, а историчар Георг Екарт, из Брауншвајга, дао нови замах овим напорима - непрестано организујући конференције о уџбеницима са немачким суседима и пређашњим непријатељима. Нарочито је интезивна била сарадња са Пољацима и Французима. Георг Екарт 1974. године умире, а већ наредне године је основан институт који носи његово име. Налази се у Брауншвајгу, у дивној згради Виле фон Билоу.

упоредне анализе уџбеника, као и стварању заједничких уџбеника, између Немачке и Француске, Немачке и Польске, Немачке и чешке, Израела и Палестине. Укључен је и у пројекте: Европа у уџбеницима, Друштва после грађанских ратова, Миграције у уџбеницима, Образовање о Холокаусту...

До краја ове године (2002.), Институт даје стипендије само за историчаре из СРЈ, пошто смо као држава касније од осталих укључени у Пакт за стабилност Југоисточне Европе, а од наредне године за све земље укључене у Пакт (то значи да је стипендију лакше добити ове године). Стипендије у износу од 1000 евра месечно (1-3 месеца), уз плаћене путне трошкове, додељују се писцима уџбеника, ауторима из области додатног наставног

Институт "Георг Екарт" има јединствену библиотеку у којој се налази око 150 000 књига (уџбеници и додатни наставни материјали историје из целог света, часописи, стручна литература). Институт је постао европски и светски центар за проучавање уџбеника историје.

Проблеми предрасуда и националистичких осећања у уџбеницима историје, данас се, углавном, сматрају превладаним, и у том смислу Институт мења и своју мисију. Данас је за ученике битније оно што у уџбеницима није речено, читање између редова, развијање критичког односа према прочитаном. За писце уџбеника, наставнике и ученике, појавили су се нови проблеми које би требало савлађивати и прилагођавати их настави: однос према околини, миграције, глобални проблеми ...

Где се у свету изнова појаве стари проблеми, Институт покушава да помогне да се конфликти превазиђу.

Институт је данас ангажован у пројектима

материјала, члановима комисије за промену планова и програма.

Услови за рад су изванредни. У оквиру библиотеке налази се читаоница, између рафова са бескрајним низовима уџбеника. Стипендистима су на располагању и компјутери, а у стипендију улази и хиљаду фотокопија. Особље Института је веома љубазно.

Директор Института је проф. др. Волфганг Хепкен.

Адреса Института: Georg Eckert Institut, Celler Strasse 3, D-38114 Braunschweig / Germany.

Telefon: ++49(0)531 590 99 0

Fax: ++49(0)531 590 99 99

E - mail: info@gei.de

Контакт адреса за евентуално конкурисање за стипендију: rutar@gei.de (адреса др. Сабине Рутар).

За додатне информације можете да се обратите и аутору текста (тел. 011 763-668).

Бојан Вучковић
XII Београдска гимназија

БИТИ МИГРАНТ У ЕВРОПИ

Од 6.3. до 9.3.2002. год. у Нојшателу је организован семинар о миграцијама у Европи, у организацији Савета Европе и швајцарске владе. Семинар је организован углавном за наставнике историје, хумане географије и историјске дидактике, али је међу учесницима било и социолога, као и представника министарства просвете. На семинару су учествовали представници: Аустрије, Шпаније, Албаније, Јерменије, Бугарске, Чешке, Хрватске, Данске, Естоније, Грчке, Мађарске, Литваније, Малте, Молдавије, Турске, Португалије, Андорре, Белгије, Француске, Пољске, Македоније, Русије, Румуније, Словеније и Југославије.

Основни циљ семинара био је да истражи развој миграционих процеса у Европи. Многе земље суочене су са високим степеном емиграције, многе примају велики број миграната, а многе су у последње време постале и транзитне земље, углавном према западној Европи. Многе земље, са раније високим степеном емиграције сада су земље са великим приливом миграната, а истовремено су и земље транзита. Југославија је добар пример за то. Последице оваквих процеса су велике, и за мигранте и земље које их прихватају. Ово је свакако интердисциплинарна тема, која обухвата сазнања из историје, географије, социологије и психологије, зато је учешће експерата из различитих области било пресудно за свестрано проучавање и разумевање читавог процеса. На семинару је покренуто неколико значајних тема из ове области:

Имиграција у Европи, различита искуства и перспективе

На тој теми учесници су радили подељени у три групе. Суштина читаве расправе била је у размени искуства и информација о миграцијама у различитим европским земљама. Могла су се чути различита искуства и предлози, али су учесници закључили да су узроци миграција заједнички у свим земљама. Најважније међу њима су:

- колонизација и деколонизација Трећег света
- етничке миграције (на пример: миграције Немаца из средњеваропских и источноваропских земља у западну Немачку након II светског рата, као и емиграција Јевреја у Израел)
- економске миграције (ова врста миграција утиче битно и на мигранте и на земље које их примају. Мигранти добијају прилику да побољшају свој животни стандард, док западноваропске замље добијају неопходну радну снагу)
- насиљна миграција, као резултат верских, расних и националних сукоба, која је постала најмодернији облик миграција

- миграције, као резултат глобализације (модерни номадизам). Овај процес инспирисан је унапређењем информатичких технологија, система комуникација и саобраћаја.

Асимилација или интеграција?

Европске интеграционе политike

Неспорна је чињеница да је Европа постала имиграциони континент. Ово је веома осетљива тема, која намеће доста сложених питања. Учесници су у оквиру радних група доста времена утрошили у покушају да дефинишу појам интеграције, као и разлику између интеграције и асимилације. Представници свих земаља говорили су о искуствима у својим земљама о том питању, као и о примени различитих интеграционих политика. Веома корисне информације добили смо на окружном столу, на којем су учествовали признати стручњаци из те области: Росита Фиби и Ђани Д'Амато из швајцарске и Калин Рус из Румуније.

Различитост култура и улога наставе историје

Имиграција знатно доприноси стварању мултикултурног друштва у Европи, углавном у великим градовима. Имигранти са собом доносе нове религије (Ислам, Будизам, Хиндуизам), нове културе, нове погледе на свет. Међутим реакција "староседелаца" је веома често непријатељска, обично добија форму дискриминације, и понекад се изроди у насиље. Имиграција, а нарочито школовање деце имиграната, има веома значајне ефекте на школске системе. Први ефекат је очигледан, повећање процента имигрантске деце. Тај проценат је повећан значајно у последње време, нарочито у западној Европи. Та чињеница креира веома озбиљан социјални проблем: интеграцију новопридошле деце у школски систем земље домаћина. О овом питању имали смо прилику да чујемо и веома инспиративну размену мишљења између експерата за то питање.

Семинар је био веома добро организован, услови за рад и смештај су били одлични, домаћини су били веома љубазни и потрудили су се да нам боравак у њиховом граду остане у незаборавном сећању.

Александар Главник
Математичка гимназија

Уоквиру Пакта за стабилност у југоисточној Европи, у Будимпешти је од 8. до 10. новембра одржан регионални семинар за наставнике историје под насловом "Изазови за наставнике историје у 21. веку у регионалном контексту", који су заједнички организовали Савет Европе и Министарство образовања Мађарске. На скупу су учествовали наставници, просветни инспектори и чланови удружења наставника историје из: Мађарске, Румуније, Молдавије, Бугарске, Турске, Албаније, Словеније, Хрватске, БИХ, Македоније, Србије и Црне Горе. Семинар је одржан у хотелу Рома у Будимпешти.

Представници Србије били су мр Александар Главник, професор Математичке гимназије у Београду и Бојан Вучковић, професор XIII гимназије у Београду. Председавао је Золтан Заради, просветни саветник у Министарству образовања Мађарске. Секретаријат Савета Европе заступала је Алисон Кордвел, председник EUROCLIA, а један од предавача била је Joke van der Leeuw-Roord, док је председник Пакта за стабилност био Мирчел Наидин из Румуније.

Основни циљеви семинара били су:

- развити нови приступ у настави историје, у регионалном контексту
- проучити како се у средњим школама проучавају контраверзни и осетљиви дogađaji
- разговор о стручном профилу наставника историје
- усвајање нове стратегије у настави историје
- сагледавање примене за унапређивање наставе и примену нових метода

Дискусија на семинару била је веома успешна, разговарало се о свим проблемима у настави историје, а могла су се чути искуства из разних земаља. Свакодневно су одржавана пленарна заседања, са веома интересантним предавањима. Осим тога, учесници су били подељени у три групе, које су имале задатак да сагледају тренутно стање и да предложе мере за побољшање ситуације по следећим питањима: примена нових метода и технологија у настави историје, положај и статус наставника историје, промене застарелих планова и програма, промена уџбеника и осталих наставних материјала, стручно усавршавање наставника.

Јединствен став свих учесника семинара је потреба да се усвоје и примене нове методе и приступ у настави историје, који подразумевају:

- активно учење
- мултидисциплинарни приступ у настави историје
- постављање питања

- усавршавање вештине примене знања
- подстицање критичког мишљења

Учесници семинара су били у прилици да са слушају веома корисно предавање Роберта Сталдинга, универзитетског професора из Велике Британије, на тему: "Подучавање европске историје 20. века". Основно питање, које се намеће пред професора више није: шта учити, него како учити. Европска историја (а посебно историја Балкана) преоглогата је контраверзним темама, које су веома осетљиве за подучавање. Зато је неопходно пронаћи праве механизме за непристрасно решавање свих спорних питања. Одговорност професора је још већа, имајући у виду утицај медија на ученике и могућност њихове злоупотребе.

Основна карактеристика наставе историје на Балкану је нагласак на националну историју. Унутар националне историје, нагласак је на гледиште етничких већина, док је веома мало простора за етничке, лихгвистичке, верске мањине. Ученици у школама добијају селективна знања из националне историје, и на тај начин стичу

Извештај са семинара за наставнике историје одржаног у Будимпешти од 8-10

искривљену слику историје, која се преноси у свакодневни живот и доприноси продолжењу трајања историјске митологије. Због тога је неопходно много опрезнија интерпретација дogađaja, поготово из ближе прошлости. Нови наставни планови и програми требало би да помогну ученицима да сазнају и разумеју свет у којем живе, и снаге, покрете и дogađaje који су тај свет обликовали.

Александар Главник
Математичка гимназија

Настава историје по мери

данашња

Свака промена - па и предстојећа реформа школства код нас - ускомеша јавност и постави многа питања. Тражећи одговоре на њих, често посежемо за истинствима других: анализирамо их како бисмо их прилагодили сопственим потребама или како бисмо на туђим грешкама нешто ново научили. Радна посета Данској (17-21.3.2002. године) била је прилика да се упознамо са образовним системом ове земље и, посебно, са наставом историје у данским гимназијама. Очекивали смо школску свакодневицу сасвим другачију од наше и, иако су наша очекивања готово у потпуности била испуњена, ипак смо са великим олакшањем констатовали да постоје и извесне сличности. Без обзира на неупоредиво виши стандард и техничку опремљеност школа, дански наставници историје имају исте дилеме у погледу наставе и, нарочито наставних метода, које постоје и код нас.

Зашто учити историју?

Нека од питања о којима се у данској стручној јавности још увек дискутује су: Због чега деца треба да уче историју у школама, шта треба да уче и на који начин?

Чини се да у данској јавности постоји сагласност око тога да историја као наставни предмет доноси изградњи историјске свести код појединца, и да то, с обзиром на важност очувања националног идентитета у савременим политичким и економским кретањима, управо и треба да буде основни циљ наставе историје у школама.

Но, у савременом друштву, школа више нема оно место које је имала некада, а та чињеница имплицира неопходност промене њене улоге у целини и, посебно, наставних метода. Раније се веровало да се историјска свест формира искључиво у школи, кроз наставне садржаје појединих школских предмета (историја, матерњи језик и књижевност). Данас су историјски садржаји, међутим, на много различитих начина доступни младима - поменимо само фил-

мове (игране, документарне и цртане), ТВ, радио, позориште, музику, туризам, новине и журнале, политичке, друштвене и религиозне покрете и организације, интернет, породично наслеђе и др. - тако да је настава историје тек један од многих чинилаца који утичу на обликовање историјске свести.

Мишљење које у Данској стиче све више присталица је да се акцент наставе историје, стoga, треба померити са историјских садржаја и преусмерити на методе долажења до историјских сазнања. Критичност, као саставни део научне историјске методологије, вредност је коју школски систем треба да негује и развија код ученика. Ово тим пре што се подаци о прошлости данас све чешће и све отвореније (зло)употребљавају, и то у најразличитије сврхе.

Наставници историје

Овако дефинисани циљеви наставе историје подразумевају битно другачију улогу ученика, али и наставника у процесу наставе. Зато се у Данској велика пажња поклања стручном усавршавању наставника.

Будући наставници историје обавезни су да, по завршеном факултету, прођу двогодишњу едукацију пре него што се уопште запосле у некој од школа. То време они проводе присуствујући часовима свог ментора, уз чију сагласност и присуство и сами одређено време изводе наставу. Током те две године, они похађају и два тродневна стручна семинара која организује Министарство образовања, а воде национални надзорник за историју и два до три искуснија наставника. Њихов је задатак да учеснике семинара упознају са интерактивним наставним методама, и то:

- излажући различите теоријске концепте, уз упућивање на релевантну литературу и,
- показујући примере из сопствене наставне праксе.

Сваки семинар конципиран је тако да је учесницима омогућено да покушају практично да

примене нешто од онога о чему се на семинару говорило. Додатну мотивацију за активно учешће у раду семинара представља чињеница да сваки учесник на крају добија потврду о похађању семинара, али и препоруку надзорника која се, уз мишљење ментора, узима у обзир приликом запошљавања.

Настава историје

Данско Министарство образовања прописало је оквирни план и програм наставе историје који наставнике обавезује да у току три године, колико траје гимназија, обраде три велике временске целине:

- раздобље до 1750. године,
- раздобље од 1750. до 1945. године и,
- раздобље после 1945. године,

и то редоследом који сами одаберу. Наставници су слободни да за свако од три раздобља одаберу три до четири теме које ће током те године обраћивати (нпр. прво раздобље може се "покрити" историјом Викинга, крсташким ратовима, географским открићима и индустријском револуцијом). Оквирним планом и програмом, такође, јасно су дефинисани циљеви наставе историје, начини којима се ти циљеви оптимално могу постићи, као и начини провере постигнућа ученика и квалитета смог процеса.

Јединствени уџбеници за сваки од три разреда гимназије не постоје. Уместо тога у оптицају је велики број сепарата који на 150-250 страна обрађују појединачне теме. Свака од тих књига пропраћена је збиркама историјских извора и

помоћног наставног материјала (карикатуре, фотографије, новински текстови, одломци из историографских дела различитих аутора...) које се користе у настави уз одговарајућу књигу, тј. уџбеник.

Час историје: Предности и мане

Добра страна данског образовног система у целини, па тиме и наставе историје, свакако је сам метод рада. Дијалог о одређеним темама уз коришћење историјских извора (текстова, фотографија, филма), семинарски радови истраживачког типа, групни пројекти који захтевају висок степен сарадње како међу ученицима ангажованим око пројекта, тако и међу наставницима различитих предмета који су обједињени кроз тему самог пројекта - све то ствара веома подстицајну атмосферу у ученици и доприноси развијању виших нивоа знања.

Са друге стране, дански ученици немају увид у тоталитет историјских збивања. Они историју уче "на парче": уместо у ширину, они иду у дубину, при чему, истину, често залазе веома дубоко. Њихова је предност, свакако, што током школовања савладају технику коришћења литературе и долажења до података, што се оспособе да изводе закључке и аргументовано бране своје ставове и што се оспособе да самостално конструишу знање. Но, чини нам се смислено питање: може ли се све то постићи и без толике, и тако произвољне редукције садржаја. Чини нам се, такође, да може. Или, барем, да би вредело о томе размислити.

Јелена Поповић
V Београдска гимназија

САРАДЊА UDI-EUROCLIO -EUSTORY

Удружење за друштвену историју-EUROCLIO је на годишњој скупштини EUROCLIO у Прагу, марта 2002, ступило у сарадњу са EUSTORY History Network for Young Europeans, међународном мрежом националних удружења историчара и наставника историје, која организују независна такмичења из историје. EUSTORY мрежа је основана септембра 2001. године, а њено седиште је у Хамбургу, и она делује у оквиру Körber фондације. Тренутно је у EUSTORY мрежу укључено 14 европских земаља (Белорусија, Бугарска, Чешка, Естонија, Немачка, Литванија, Норвешка, Пољска, Румунија, Русија, Шкотска, Словенија, Украјина и Велс), а план нашег удружења је да постане пуноправни члан ове организације 2002/2003. године.

Свака чланица EUSTORY мреже организује такмичење из историје за ђаке средњих школа, као и методолошке семинаре за наставнике и ученике. Спроводећи идеју "разоружавања" историје, EUSTORY мрежа потпомаже боље међусобно разумевање младих у данашњој Европи.

Такмичења из историје, у организацији EUSTORY мреже и националних удружења-чланица представљају изазов и за наставнике и за ученике. За наставнике, зато што имају улогу да воде ђаке кроз истраживање као њихови ментори, да их охрабрују да пореде усмене изворе са писаним и да смештају резултате својих истраживања у шири контекст, а за ученике зато што уче кроз истраживање, фокусирајући се, првенствено, на локалну историју свакодневног живота, улазећи, можда по први пут, у архиве и истражујући у библиотекама, користећи породичне изворе (писма, дневници, фотографије..) или интервјујући сведоце. Овај вид истраживања омогућава сагледавање историје из различитих углова и разумевање корелације између "малих" индивидуалних живота и "велике" политичке и економске историје.

Ђаци, победници такмичења, добијају могућност учествовања на међународним скуповима и летњим школама, а наставници - ментори могућност учешћа на тренинг-семинарима.

Неке од тема досадашњих такмичења биле су: "Људи и животиње у историји" (Немачка), "Свакодневни живот у Пољској 1945-1956", "Моја породица у вртлогу историје", "Рад у Пољској Народној републици:

за себе, за друштво, за систем?" (Пољска), "Историја моје школе", "Историја XX века - судбина човечанства" (Украјина), "Човек у историји - Русија у XX веку: Историја породице, човек и власт, човек и рат, Појединач и окружење, човек и његов микрокосмос" (Русија), "Фестивали и прославе", "Младост и подизање", "Кухиња" (Словенија), "Свакодневни живот у Белорусији", "Моји преци. Прича о породици у XX веку" (Белорусија), "Модернизација, иновација, прогрес: Бугарска у Европи" (Бугарска), "Сами против власти: опозиција против тоталитарног режима 1948-1989" (Чешка), "Дом и породица у Естонији у XX веку", "Естонска школа", "Естонска Социјалистичка Совјетска Република" (Естонија), "Историја моје породице" (Литванија), "Љубав, начини заједничког живота и породица" (Норвешка), "Детињство и младост у историји", "Транспорт и технологија" (Румунија).

У досадашњим EUSTORY такмичењима учествовало је око 40 000 ђака - младих Европљана.

Опширније информације о EUSTORY мрежи можете наћи на Интернет-сајту www.eustory.org

Радина Вучетић

Институт за новију
историју Србије

Уколико сте заинтересовани да постанете члан Удружења за друштвену историју - Euroclio потребно једино да фотокопирате ову приступницу, попуните је и пошаљете је на адресу:

Мирослав Јовановић
(за Удружења за друштвену историју -
Euroclio)
Филозофски факултет
Чика Љубина 18-20
11000 Београд

Тиме постајете пуноправни члан и бићете редовно позивани да учествујете у свим активностима Удружења.

ПРИСТУПНИЦА

2002

Име и презиме, година рођења:

Место запослења (име и адреса школе) и године стажа:

Адреса, телефон и EMAIL:

Знање страних језика:

ПОТПИС

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Пети разред основне школе

Циљ часа:

- приближити ученицима временски и просторно удаљене садржаје на њима приступачан и занимљив начин
- интелектуално и емотивно ангажовање целог разреда
- усвајање нових термина и разумевање појмова које они означавају у прошлости и садашњости

Тип часа:

- обрада новог градива

Потребно време:

- један школски час (45 минута)

Материјал:

- макета празног олимпијског стадиона коју је наставник раније припремио
- комплет слицица за сваку групу ученика (дато у прилогу)
- картон, лепак, маказе и боице за сваку групу ученика

Ток часа:

Овај час се одвија у неколико фаза:

- уводна реч наставника
- подела ученика у групе
- рад у групама
- интеграција резултата рада по групама

Први корак

Наставник укратко уводи децу у причу о Олимпијским играма:

Прве игре у Олимпији одржане су 776. године пне. Игре су биле замишљене као религиозна светковина под геслом "Венац или смрт". Важна је била победа, а друго или треће место није било ниодкакве вредности. На такмичење у Олимпију долазили су Грци из свих крајева, ратови су престајали и наступило би једномесечно примирје. Игре су трајале пет дана и на њима су могли учествовати сви слободни грађани, сем жена. Такмичили су се у трчању, рвашњу, бацању диска и копља и у тркама двоколицама.

Победници су добијали венац исплетен од маслинових гранчица.

Игре су одржаване сваке четврте године све до 394. године н.е. Године 426. римски цар Теодосије II забранио је одржавање игара и наредио да се разоре сви пагански олтари и светилишта.

Крајем XIX века француски барон Пјер де Кубертен је у Паризу основао Међународни олимпијски комитет који је одлучио да се Олимпијске игре поново уведу у модернијем облику. Прве савремене Олимпијске игре одржане су 1896. године у Атини. Атина ће поново бити домаћин Олимпијских игара - 2004. године.

За овај увод потребно је 5 минута.

Други корак

Наставник подели ученике у три радне групе и подели им материјал. Свака група има задатак да исецка одговарајуће слицице, излепи их на картон и обоји, при чему:

- прва група - сече, лепи и боји ликове такмичара;
 - друга група - гледалиште и судије;
 - трећа група - прави стадион и програм игара.
- За овај корак потребно је 5 минута.

Трећи корак:

Ученици заједно раде на изради материјала. Наставник их обилази, помаже им да се организују и кроз разговор са ученицима употпуњује њихова знања о Олимпијским играма и животу старих Грка.

За овај корак потребно је 20 минута.

Четврти корак:

Када заврше своје задатке, све групе се окупљају на одређеном месту у ученици (посебан сто) на којем се већ налази макета празног олимпијског стадиона. Њихов задатак је да на стадион поставе своје радове (гледалиште, судије, такмичаре...) Представници група објашњавају на чему је група претходно радила и своје радове постављају на одређено место на стадиону. Тако се постепено формира потпуна слика олимпијског стадиона на коме игре могу да почну.

Када се комплетира макета, може се приредити право "такмичење" (по правилима "Човече не љути се": одреде се играчи који своје такмичаре померају по ишпартаним квадратићима стадиона у зависности од добијеног броја на коцкици).

Ненад Жарковић
ОШ "Краљ Петар I", Београд

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Ово је план Олимпије. Многе зграде су годинама додаване - храмови олтари, купатила, места где су живели атлетичари, где су се састајали, вежбали и такмичили. То је био гимназијум (сала за вежбање), хиподром (за трке коња и бојних двоколица) и стадион.

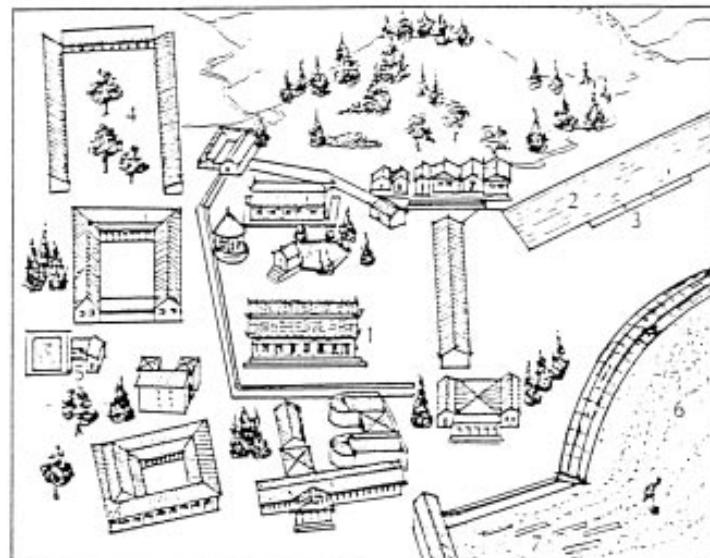
Погледај план са бројевима и покушај да нађеш:

1. Зевсов храм
2. Стадион
3. Судијске трибине
4. Гимназијум
5. Купатила
6. Хиподром
7. Старт

СТАРЕ ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Стари Грци су први увели олимпијске игре. Било је то пре више од 2500 година. Одржаване су у месту званом Олимпија сваке 4 године, а у част богу Зевсу.

Неке од дисциплина су врло блиске данашњим - трчање, бацање диска, бокс, скок у даль, бацање копља. Остале дисциплине су биле јахање, трка двоколица, рвање.

Једна од дисциплина је била "панкрација" - врста рвања. Борба је трајала док један од учесника не призна пораз. На слици је тренер који се спрема да казни једног од рвача због фуала - пакушаја да противнику издуби очи.

Скок у даль се разликује од данашњег. Атлетичар је скакао из мирног става - није смео да се залети. Држао је тегове у рукама, што му је омогућавало да даље доскочи. Провери колико далеко би ти могао тако да скочиш

Исеци модел Олимпијских игара. Прво на великом листу папира нацртај правоугаону стазу за стадион и дугу, танку стазу за хиподром. На крајевима хиподрома требало би поставити стуб око кога би се јахачи и возачи двоколица окренули. За ове стубове можете користити палидрвца причвршћена за папир.

Обој фигуре са наредне две стране и исечи их - можеш прецртати или сам нацртати још неке фигуре. Исечене фигуре распореди и залепи на подлогу.

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

ПРОГРАМ ИГАРА

обухвата

1. ДАН

1. На уласку у стадион токомење трубача
2. На стадиону трка пешака
3. приношење жртве на олтар

2. ДАН

На хиподрому

1. трка двоколица
2. трка коња

3. ДАН

На стадиону

трчање

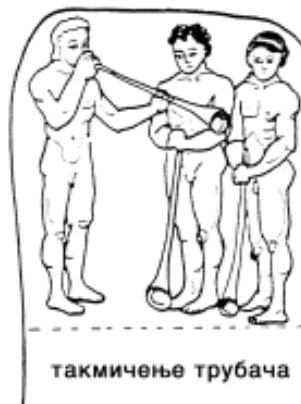
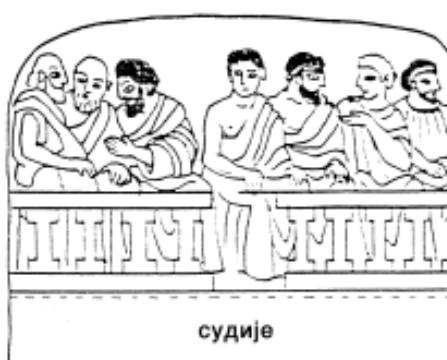
4. ДАН

На стадиону

трка у оклопима

5. ДАН

додале награда
гозба и славље

ишчекивање
трке двоколица

приношење жртве

јахање

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

трка у оклопима

трка у оклопима

скок у даль

тркачи

трка двоколица

бајач диска

трка двоколица

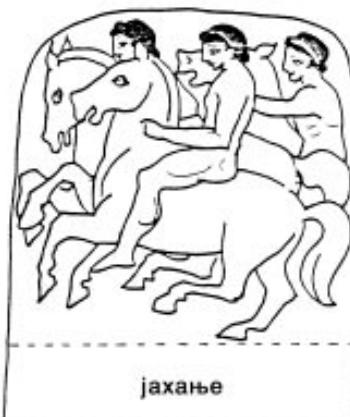
тркачи

бајач копља

додела награде

јахање

додела награде

скок у даль

ЛОГОР РИМСКЕ ВОЈСКЕ

Први разред гимназије свих смерова

Циљ часа:

- критичка рецепција
- критичка конструкција (превођење садржаја у други симболички модалитет: текст у графичку шему и обратно)

Тип часа:

- обрада новог градива

Потребно време:

- два школска часа (2 x 45 минута)

Материјал:

- одабрани делови Полибијевих Историја; текст би требало скратити и прилагодити ученицима, али не

и сувише поједноставити (дато у прилогу). Сваки ученик треба да добије свој примерак текста

- папир за рад и оловке различитих боја за сваку групу

Ток часа: Овај час се одвија у неколико фаза:

- подела ученика у групе, подела материјала и објашњење радног задатка (5 минута)
- рад у групама (40 минута)
- извештавање група (20 минута)
- дискусија о процесу рада (20 минута)
- домаћи задатак (5 минута)

Први корак:

Ученике треба поделити на неколико група тако да у свакој буде највише по петоро деце. Уколико је одељење бројно, може и шесторо). Групе се могу формирати тако што би сваки ученик извукao папира на којем је написано име једног војног одреда римске војске, а затим пронашао остале који имају исти натпис.

На претходном часу наставник је предавао о римској војсци (18. лекција: Римска освајања). Указао да је о томе писао Полибије и на часу је читao одабране делове Историја (VI књига, поглавља 19-26). Да би ученици могли да ураде овај задатак, неопходно је да им већ буду позната значења појединачних термина (хастати, тријарији, принципи, манипули, турме, екстраординарији...).

Инструкција за ученике би могла да гласи:

Пред вами се налазе одломци из Полибијевог текста Историје у којима је описан логор римске војске. Ваш задатак је да пажљиво прочитате текст и затим, нацртате логор римске војске, онако како га је Полибије описао. Задатак није много тежак, али није ни лак и зато ћете га радити у групама. Имате цео час да ово урадите.

Други корак: рад у групама:

Наставник прати рад група и, по потреби, помаже ученицима.

Активност са првог часа може се ученицима задати и као домаћи задатак. У том случају, на часу би се

само дискутовало, чиме би се и време за овај задатак умањило за 50%.

Трећи корак: извештавање група

У овој фази свака група би требало да представи свој рад. Како то по правилу траје прилично дugo, наставник може да убрза процес, постављајући целом одељењу следећа питања, а трудећи се да у дискусију укључи све групе:

- Где су, према Полибијевом казивању, биле распоређене римске легије?
- На који начин су биле распоређене?
- Да ли сви слажу да је било овако? Евентуалне разлике треба про дискутовати. Важно је инсистирати да ученици сваку своју тврдњу поткрепе аргументима из текста, тако што ће гласно прочитати одговарајући део текста.

На исти начин траже се одговори за савезничке трупе, одреде екстраординарија, шаторе конзула, војних трибуна и префекта (где су били распоређени, на који начин и да ли се сви слажу да је било тако).

Док траје разговор, наставник цр

та на табли римски логор. Ученици раде исто то, свако за себе.

Четврти корак: дискусија о процесу рада

Циљ ове фазе часа је да ученици осете сопствене сазнајне процесе, уоче проблеме на које су наилазили и начине на које су их решавали. Наставник поставља следећа питања:

- Да ли је тешко радити заједно са другима, тј. у групи? Зашто?
- Како сте поделили задужења?
- Описите нам атмосферу која је владала у вашој групи - да ли сте имали вођу, да ли сте сви били подједнако активни...
- Да ли вам је задатак био тежак? Због чега?
- Шта мислите о тексту који сте читали? Да ли сте све могли да разумете? Шта мислите да ли би се логор римске војске могао описати подједнако прецизно, али на једноставнији и разумљивији начин?

Пети корак: инструкција за домаћи задатак

Како су одговори на последње питање, готово без изузетка позитивни, ученицима се за домаћи задатак задаје управо да на основу цртежа (скице римског логора) коју сваки ученик има у својој свесци, опишу логор и исправе све мањкавости Полибијевог текста. Наглашава се да тај рад не треба да буде дужи од 2,5 стране А4 формата.

Ове домаће задатке, уз утисак о активности ученика на часовима, наставник може оценити.

ЛОГОР РИМСКЕ ВОЈСКЕ

ПРИЛОГ: Полибије, Историје I, VI књига, 27-32, Нови Сад 1988., стр. 501-506

27. поглавље (стр. 501-502)

"Ево како Римљани подижу логор. Када нађу повољан положај, они место које нуди најбољи преглед околине и најбоље могућности за издавање наредби намене за подизање конзуловог шатора. Тамо где ће подићи његов шатор побијају заставу", око које затим измере о обележе простор одређене површине, тако да добију квадрат. Тада простор квадратног облика називају преториј. "Дуж једне стране овог квадрата (...) распоређују римске легије." Између квадрата и простора намењеног легијама подижу се шатори војних трибуна. "Њихове шаторе постављају у једном низу, упоредо са претходно одабраном страном квадрата. (...) Својом задњом страном, шатори трибуна окренути су поменутом квадрату и гледају ка спољашњој страни логора, коју ћемо сада и надаље звати предњом страном целог логора. Трибунски шатори су подједнако удаљени један од другог, и тај размак између њих је тако удешен да се простиру дуж читавог простора намењеног римским легијама."

28. поглавље (стр. 502)

"Потом одmere стотину стопа испред трибунских шатора, па од линије која омеђује овај простор, упоредо са шаторима трибуна почињу са одређивањем места за сваку легију. То раде овако. Поменуту линију пресеку по средини другом, па од места њиховог спајања, под правим углом на основну линију, почињу да ређају шаторе коњаника из обеју легија једне наспрам других, тако да споредна линија¹ пролази између шатора. Постављање шатора коњаника и пешака је слично јер цела површина коју заузимају и манипули и турме има облик четвороугла²".

29. поглавље (стр. 502-503)

"Дакле, шатори коњаника почињу од средине трибунских шатора, те тако сачињавају неку врсту улице³ која лежи под правим углом на раније поменуту линију и простор испред трибунских шатора - доиста, читав сплет пролаза у логору највише личи на улице у граду, јер су читавом њиховом дужином, и с једне и с друге стране, смештени манипули и турме. Из коњаника су смештени тријарији обеју легија, уз сваку турму по један манипул. Њихов распоред је исти као распоред коњаника и шатори им се додирују, али гледају у супротном смеру⁴. (...) Након тога, на удаљености од 50 стопа са обе стране, наспрам тријарија подицу шаторе принципа. Како су ови шатори окренути поменутом међупростору од 50 стопа, стварају се две нове улице које полазе од исте линије као улица на коју излазе коњаници, тј. од оне која омеђује простор од 100 стопа испред трибунских шатора. (...) Из принципа и непосредно уз њих, а у смеру супротном од онога у коме они сами гледају, налазе се хастати."

30. поглавље (стр. 503-504)

"Иза хастата одмере по 50 стопа, па наспрам њих постављају савезничке коњанике", на исти начин као што су постављали шаторе појединих одреда римске легије. "Савезнички пешаци су леђима окренути савезничкој коњици и гледају ка палисади и двема бочним странама логора. (...) Правећи поменуту распоред римских и савезничких шатора⁵, између петог и шестог манипула и пете и шесте турме, увек остављају простор од 50 стопа, па се тако ствара још један пролаз (улица) кроз цео логор под правим углом према улицама и паралелан са трибунским шаторима".

Савезничким манипулима и турмама командују префекти. Њихове шаторе Римљани су подизали у истој линији са шаторима војних трибуна, бочно од њих, водећи рачуна да се шатори префекта простиру дуж целог простора намењеног савезничких трупама.

31. поглавље (стр. 504-505)

"Простор иза трибунских шатора, лево од преторија користе као трг (форум), а десно од преторија смештен је квесториј са резервама које се у њему налазе. Са обе стране трибунских шатора, мање-више под правим углом на последњи од њих, налазе се коњаници одабрани међу екстраординарима и добровољци, који на поход полазе да буду на услуги конзулима. Њихови шатори се пружају дуж бочних страна логора, и једни су окренути квесторију, а други тргу. По правилу, ове трупе су и у логору и на маршу уз конзула. (...) пазе на њега и на квестора и служују их. Леђа уз леђа са њима, окренути палисади, налазе се пешаци који обављају дужност сличну њиховој. Из ових пешака и коњаника имамо пролаз широк 100 стопа, паралелан са трибунским шаторима, који са задње стране трга, преторија и квесторија пролази кроз цео логор. Са његове друге стране смештени су шатори савезничких коњаника екстраординарија окренути тргу, преторију и квесторију. Између ових шатора, преко пута самог преторија, оставља се пролаз од 50 стопа који води до задње стране логора и лечи под правим углом на поменуту пролаз широк 100 стопа. Леђа уз леђа са коњаницима постављају шаторе одабраних савезничких пешака, тако да су окренути палисади и задњој страни целог логора. Празан простор који остаје уз ове шаторе дуж бочних страна логора даје се странцима и савезницима који су дошли одређеним поводом."

32. поглавље (стр. 506)

"Ако се све четири легије и оба конзула налазе у истом логору, треба само замислити две војске улогорене на описан начин, окренуте једна другој леђима и спојене шаторима екстраординарија, за које сам рекао да гледају ка задњој страни логора. Тада је логор правоугаоног облика и површина му је двоструко већа но раније".

Јелена Поповић
V Београдска гимназија

¹ Споредна линија је она линија која под правим углом дели на популарну повучену испред трибунских шатора, а паралелно са њима.

² Ивице четвороугла чине: главна линија повучена испред трибунских шатора, споредна линија која сече ту главну линију, предња страна целог логора и бочна страна целог логора.

³ Ова улица у ствари одваја две легије које се налазе под командом једног конзула, тако да се с једне стране улице налазе шатори коњаника једне легије, а преко пута њих - шатори коњаника друге легије.

⁴ Шатори коњаника гледају на поменуту улицу.

⁵ У сваки шатор Римљани су смештали по један манипул, односно по једну турму.

КОРИСНИ ЛИНКОВИ

<http://www.eurocliohistory.org/>

Сајт организације EUROCLIO, на коме се могу наћи основни подаци о самој организацији, њеним циљевима, пројектима, члановима, конференцијама, као и списак наставних материјала који могу бити коришћени у настави историје.

<http://www.eustory.org/>

Сајт EUSTORY мреже, која обухвата 14 европских земаља које учествују у програму такмичења ученика историје средњих школа у писању есеја (опширније на страни...)

<http://www.womeninworldhistory.com>

Сајт о изворима и информацијама везаним за женска искуства у светској историји. Са овог сајта се даље могу претраживати "Жене владари" и "Жене хероји" као и линк за држање наставе, којим су обухваћени материјали за 10 часова посвећених историји жена..

<http://timelines.ws/>

Сајт који нуди низ хронолошких табела од 1000. до 2002. године, уз могућност претраживања по земљама, познатим личностима, одређеним областима...

<http://www.fordham.edu/halsall/sbook.html>

Сајт који нуди обиље извора за општу историју средњег века, укључујући и мапе, илустрације, водич кроз 200 филмова са средњевековном тематиком...

<http://www.fordham.edu/halsall/mod/modsbook.html>

Одличан сајт за историју новог века и савремену историју - од "ране модерне Европе", преко револуција, XIX века и савремене историје.

http://www.emporia.edu/socsci/journal/link_wld.htm

Овај сајт нуди преглед линкова који могу бити корисни наставницима историје, укључујући и оне за светску историју, америчку историју, историју Европе, војну историју, историју науке и технологије, историју холокауста, породичну и локалну историју, уз обиље мапа и осталих извора за наставу историје

<http://www.hartford-hwp.com/archives/28/index.html>

Линкови за друштвену историју (документи за друштвене класе у теорији и историји, документи за историју жена и полова, документи за историју "раса", расизма, историју етничких односа, историју детињства и младости, историју здравља и исхране...)

<http://www.eun.org>

European Schoolnet - у овај сајт је укључено 20 европских министарстава просвете. Овде се могу наћи извори, новости и практични примери за наставу историје.

<http://www.schoolshistory.org.uk/>

Један од сајтова британских наставника историје, који садржи изворе, квизове, слике и карикатуре које могу бити коришћени у настави историје.

<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/>

Још један одличан британски сајт који нуди даље претраживање историје од XVIII до XX века, као и одличан линк за "Online History Lessons" где се нуде готови модели часова на одређене теме, као и низ мапа и хронолошких табела за период 1914-1945 ("History Timelines").

<http://www.dalton.org/groups/Rome/index.html>

Одличан сајт за историју Рима, који нуди преглед по следећим областима: књижевност, војска, политика, археологија, општа историја Рима, религија, филозофија, уз низ мапа везаних за историју Рима.

- UNESCO: www.unesco.org/

- Council of Europe (Savet Evrope): www.coe.int/

- The Council of Europe's project Learning and Teaching about the History of Europe in the 20th Century in secondary schools (Савет Европе за наставнике историје о историји 20-ог века у средњим школама): <http://culture.coe.int/hist20>

- Euroclio: www.euroclio.com

- German Institute for International Pedagogical Research (Немачки институт за интернационална педагошка истраживања): www.dipl.de

- French Association of History and Geography Teachers (Француска асоцијација за наставнике историје и географије): www.aphg.asso.fr

- Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe (Центар за демократију и измирење у југоисточној Европи): www.cdsee.org

- Task Force on Education and Youth/TheGraz Process (Дужност снага за едукацију младих): www.see-educoop.net

- Kulturkontakt: www.kulturkontakt.org.at

- Körber Foundation: www.stiftung.koerber.de

- Fondazione Giovanni Agnelli: www.fga.it

Удружење за друштвену историју - Euroclio има развијену издавачку делатност. Ово је осма година како излази Годишњак за друштвену историју, а објавили смо и три зборника на енглеском језику са темама из друштвене историје и четири монографије. Ипак, за наставнике историје је свакако најзанимљивија историјска читанка Детињство у прошлости, која је објављена на 10 језика: српском, енглеском, бугарском, турском, мађарском, албанском, хрватском, словеначком, македонском и босанском.

Издања

